

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENTATGE

Les Situacions Pràctiques Reals (SPR) en la formació inicial de mestres. La perspectiva del professorat i dels estudiants

Vilà Suñé, Montserrat

Universitat de Girona

Departament/ de Pedagogia/Facultat d'Educació i Psicologia

Plaça Sant Domènec, 9 17071 Girona, Espanya

montserrat.vila@udg.edu

López Ros, Víctor

Universitat de Girona

Departament de Didàctiques Específiques/Facultat d'Educació i Psicologia

Plaça Sant Domènec, 9 17071 Girona, Espanya

victor.lopez@udg.edu

Garcia Boris, Loreto

Universitat de Girona

Departament de Didàctiques Específiques//Facultat d'Educació i Psicologia

Plaça Sant Domènec, 9 17071 Girona, Espanya

lorettogb@gmail.com

- 1. RESUM:** En el context de la recerca "La connexió entre teoria i pràctica en la formació inicial dels mestres: metodologies basades en situacions pràctiques reals" (SPR) (0053ARMIF2014, Programa de Millora i Innovació en la Formació de Mestres, AGAUR), presentem l'anàlisi dels diaris del professorat d'universitat i d'escola (6), i dels estudiants (127) que han participat en l'aplicació de Situacions Pràctiques Reals en la formació inicial del professorat a les universitats de Girona i de Barcelona.
- 2. ABSTRACT:** In the context of the research The connection between theory and practice at initial teacher training: Real Practice Situations based methodologies (RPS) (0053ARMIF2014, Improvement and Innovation Program at teachers education, AGAUR). We set forth the analysis of field journal of school and university teachers (6) and students (127) who participated in the implementation of Real Practice Situations within initial faculty training at the University of Girona and Barcelona.
- 3. PARAULES CLAU:** Situacions Pràctiques Reals (SPR), Formació inicial de mestres, Connexió teoria-pràctica, Diari de camp.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENTATGE

KEYWORDS: Real Practice Situations (RPS), Initial teacher training, Theory-practice connection, Field journal.

4. DESENVOLUPAMENT:

Introducció

La necessitat de formar mestres amb un coneixement integrat entre teoria i pràctica i de crear projectes de formació en aquest sentit segueix essent un repte. I especialment si tenim en compte la dificultat de promoure aquest procés de connexió teoria-pràctica així com de crear programes de formació que es mostrin realment eficaços (Korthagen, Loughran i Russell, 2006; Malm, 2009).

Per tal de garantir una formació significativa en aquest sentit, diferents línies de recerca proposen enfocaments teòric-metodològics com l'anàlisi de casos, l'aprenentatge basat en problemes o l'anàlisi clínica. Entre aquests ressaltem la perspectiva de l'aprenentatge situat (situated learning) i de l'acció i cognició situada (situated action and situated cognition) (Kim i Hannafin, 2008; Korthagen, 2010). Korthagen (2010) pren aquesta perspectiva com a referència i defineix un model de tres nivells fonamentat en un aprenentatge realístic. D'altres aplicacions concretes en models de formació inicial de professorat s'han centrat a crear espais compartits i/o híbrids entre les facultats i les experiències de camp (Zeichner, 2010). Aquestes poden orientar models i formats de pràcticum entesos com un procés d'aprenentatge situat (Méndez, 2012), i també el disseny de models formatius que incorporin situacions pràctiques a les facultats.

El context: una recerca basada en Situacions Pràctiques Reals (SPR)

Aquesta comunicació presenta part de la recerca del projecte *La connexió entre teoria i pràctica en la formació inicial dels mestres: metodologies basades en situacions pràctiques reals (SPR)* (0053ARMIF2014, Programa de Millora i Innovació en la Formació de Mestres, AGAUR). El projecte s'implementa en la formació de mestres de doble titulació d'infantil (MEI) i de primària (MEP) a les universitats de Girona (UdG) i de Barcelona (UB). La finalitat última és cercar noves estratègies docents eficaces per afavorir la connexió entre teoria i pràctica mitjançant un model metodològic basat en l'ús de SPR (López-Ros, Serra i Vilà, 2015), tant en la formació de la facultat com en el pràcticum. Els dos objectius generals del projecte són: 1) definir i posar en pràctica dispositius i mecanismes metodològics específics centrats en el desenvolupament integrat del coneixement teòric i pràctic en el marc dels mòduls/assignatures de doble titulació de MEI/MEP, de manera que la situació pràctica sigui l'eix de referència, i 2) estructurar i definir un model de pràcticum específic per a la doble titulació de MEI/MEP que faciliti la interconnexió real entre les experiències a l'escola i els continguts desenvolupats en els diferents mòduls de la universitat.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENTATGE

És una recerca d'orientació qualitativa i interpretativa (Flick, 2004) i es basa en: (a) dissenyar la metodologia de SPR, implementar-la, conèixer el seu efecte real, i descriure i comprendre les particularitats del procés atenent a tots els actors implicats (alumnat, professorat universitat, professorat escola); (b) dissenyar i posar en pràctica un model de pràcticum de la doble titulació de MEI/MEP a la UdG emprant SPR, de manera que estudiants i tutors de pràcticum aportin situacions pràctiques en els mòduls de la Facultat, i també analitzant les possibilitats del pràcticum per facilitar el desenvolupament d'una racionalitat pràctica vinculada al coneixement més teòric.

La recerca s'estructura en dues fases corresponents a cadascun dels objectius del projecte. Per a la recollida de dades s'han emprat diferents instruments per tal de poder triangular la informació obtinguda i disposar així d'explicacions més contrastades i aprofundides (taula 1).

Aquesta comunicació tracta exclusivament sobre la fase 1 de la recerca, centrada en l'ús de SPR en els mòduls realitzats en les respectives facultats. L'equip de treball d'aplicació de les SPR i de recollida de dades està format per 4 professors de diferents mòduls de la doble titulació MEI/MEP de la UdG i de la UB, una mestra de Barcelona i tres mestres de dues escoles diferents de la zona de Girona, i personal de l'equip de recerca.

La finalitat d'aquesta comunicació és presentar la perspectiva del professorat de l'escola i de la universitat i també la valoració general de l'experiència dels estudiants sobre la incorporació de les SPR a determinats mòduls de la universitat, a partir de les narracions recollides als respectius diaris.

Les SPR a les aules des de la perspectiva del professorat i dels estudiants

Intervenció en els mòduls

En el curs 2014-2015 es duen a terme 3 experiències SPR en 3 mòduls de 2n curs d'un grup de 45 estudiants de doble titulació MEI/MEP de la UdG (taula 2), i en el curs 2015-2016, 1 experiència en una assignatura a la UB. La primera SPR feta a la UdG actua com a prova pilot i es descarta a efectes de recollida de dades. El protocol defineix que cada SPR implica tres sessions de treball a l'aula conjuntament amb la mestra d'escola i la professora de la universitat, i dues sessions de treball guiat fora de la facultat (López-Ros, Serra i Vilà, 2015).

Instruments de recollida de dades

Aquesta comunicació se centra en l'anàlisi dels diaris del professorat de l'escola i de la universitat i dels estudiants. És un diari orientat a obtenir coneixement personal sobre aquesta metodologia. L'escriptura es concep com a construcció de coneixement i avaluació del procés seguit (Zabalza, 2004). Per a la seva elaboració s'ha proporcionat al professorat i als estudiants una guia, sotmesa a validació externa, on s'especifica el model i les finalitats del diari.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENTATGE

Recollida de dades

- Professorat (de l'escola i de la universitat): diari de cada sessió.
- Estudiants: diari final de la SPR que recollia la impressió dels tres dies d'aula i els dos dies de treball guiat. L'opció d'emprar un únic diari final en lloc d'elaborar el diari després de cada sessió és deguda a: (a) la compactació de les cinc sessions de cada SPR; (b) el fet d'emprar d'altres instruments de recollida de dades podia portar a una saturació dels participants; i (c) en el cas de la UdG es van fer tres SPR amb el mateix grup en tres mòduls diferents. Això obligava a ser precisos i no excessius en la recollida de dades.

Disposem finalment de 6 diaris complets de professorat (3 del professorat universitari -dos UdG i un UB-, i 3 diaris de mestres d'escola) i 127 diaris d'estudiants.

Procediment d'anàlisi de les dades

Tant en el cas del professorat com dels estudiants, per a l'anàlisi de la informació dels diaris s'ha elaborat una primera llista de categories temàtiques a partir de les narracions escrites, s'ha sotmès a contrast aquesta primera proposta amb l'ajuda del programa NVivo11pro amb narracions de prova, i s'ha definit una codificació definitiva que estableix diverses categories i subcategories. S'ha emprat inicialment una codificació guiada per conceptes i s'ha anat ajustant amb una codificació guiada per les dades fins arribar al model final (Gibbs, 2012). La proposta definitiva de categories dels diaris del professorat i dels estudiants es troben a la taula 3 i 4 respectivament.

El sistema de codificació definitiva ha permès fer una anàlisi de contingut de tipus convencional (Hsie i Shannon, 2005) a partir dels nuclis temàtics, amb un procediment lògic i hermenèutic (Piñuel, 2002). S'ha realitzat un informe detallat de cada una de les diferents categories, que inclou les idees més rellevants il·lustrades amb cites literals de les narracions. Aquesta activitat s'ha portat a terme en parelles d'investigadors per tal de contrastar-ne sistemàticament els resultats.

Resultats i consideracions finals

En el moment d'escriure la comunicació l'anàlisi dels resultats es troba en la seva fase final.

L'anàlisi feta dels *diaris del professorat (mestres i professores d'universitat)* ens mostra diferents resultats.

(a) Pel que fa a l'*organització de les SPR*, el professorat reconeix majoritàriament que és necessari i positiu planificar prèviament i de forma completa les tres sessions de l'experiència; amb tot, en més d'una ocasió, donada la dinàmica de les sessions i la novetat del propi plantejament, es fa necessari anar ajustant la seva estructura interna (p.e., la posada en comú

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

---

del treball autònom, en algun cas s'ha passat d'abans a després de l'exposició de l'experiència pràctica). Es destaca especialment la bondat i la riquesa d'una planificació conjunta entre la mestra d'escola i la professora d'universitat. Aquesta relació és especialment pertinent i positiva en el procés de reajustament continu de la planificació de la SPR.

"Hem fet un PowerPoint entre les dues per exposar l'SPR i el context didàctic." (mestra escola, mòdul Educació Física a Primària, UB)

"El fet de preparar la sessió juntament amb la mestra ha estat molt positiu, he fet la sessió amb la seguretat de portar els objectius, els continguts i la temporització de les activitats bastant definits (...) Entre la primera i la segona sessió, hem fet una altra trobada. No només és positiu sinó que és necessari." (mestra escola, mòdul Arts, UdG)

(b) Quant a la *implementació de la SPR*, el professorat ressalta que:

- Les estratègies metodològiques apareixen com a factors clau per motivar els estudiants cap a un aprenentatge actiu (p.e. presentació vivencial i/o audiovisual de la situació, treball autònom, debats previs i posteriors a la lectura de material escrit, etc.), i també per fer-los avançar cap a la connexió teoria-pràctica davant de dificultats, manca d'hàbits o resistències habituals dels estudiants (p.e. no ús de referents teòrics; fixació de l'atenció en aspectes anecdòtics).
- Les lectures encarregades són molt útils si en la seva elecció es tenen en compte els coneixements previs dels estudiants i l'ajustament del seu contingut al tema tractat.
- Les preguntes durant la SPR, tant de la mestra com de la professora, tenen diferents funcions: fer reflexionar els estudiants, conèixer si tenen dubtes, esbrinar si es va produït l'avenç cap a la connexió teoria-pràctica, fer adonar de la poca consistència de determinades idees i arguments expressats pels estudiants, etc. El professorat fa esment recurrent a la importància d'emprar preguntes per tal d'afavorir la reflexió i la connexió teoria-pràctica.
- La interacció entre mestres i professores durant la SPR és cabdal per a la comprensió del cas i per construir una actuació conjunta i complementària que afavoreixi crear situacions de diàleg entre el professorat que reflecteixin complicitat i vinculació entre la teoria i la pràctica.
- El tipus i la mida dels grups és un element organitzatiu a tenir en compte: combinació grup sencer-petit grup; estabilitat i/o coneixença prèvia en el petit grup, etc. S'assenyala la importància d'emprar grups mitjans o petits en els processos de discussió, així com les diferències que poden aparèixer degut a les dinàmiques pròpies dels diferents grups.
- Els estudiants aprenen al llarg de les SPR, tant sobre el tema com sobre com arribar a comprendre'l, és a dir a cercar i contrastar informació per ampliar els seus coneixements,

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

---

en avançar les sessions s'aprecien canvis positius, i solament en un cas es fa referència clara a aprenentatges sobre connexió teoria-pràctica, que se situen en els estudiants que han aprofundit en l'anàlisi dels articles. El professorat, però, no explicita res sobre el seu propi aprenentatge.

- Els estudiants es mostren en general actius, participatius i interessats, i no solament quan es tracta de conèixer determinada realitat de les escoles sinó també en el compliment de les tasques en grup (discussió en petit grup, debat en gran grup) i individuals (lectura, cerca informació, etc.). La no participació en alguna de les sessions dificulta significativament el seguiment de la SPR.
- En les aportacions del professorat queda en evidència la dificultat dels estudiants per superar l'anècdota i explicar de forma fonamentada i contextualitzada la SPR; amb tot, es valora molt positivament l'esforç fet pels estudiants per emprar en les seves reflexions referències teòriques i per establir connexions entre els coneixements apresos en les diferents assignatures de la facultat.

"Hem anat fent parades en cadascuna de les capes del cas i els fèiem preguntes. M'he ocupat de preguntar i repreguntar (...), no se senten segurs per donar la seva opinió i cal donar-los temps, i resumir el que ha dit un a tots els altres perquè s'adonin del valor de les idees dels companys." (*professora universitat, mòdul Llengües, UdG*)

"Hem hagut d'introduir preguntes i plantejar situacions perquè se n'adonessin que els seus arguments no tenien suficient pes i que responien a una sensació personal seva, i que això no era un argument suficientment vàlid." (*professora universitat, mòdul Arts, UdG*)

(c) Com a *valoració general de la SPR*, el professorat té una opinió positiva tant de les decisions preses en els aspectes relacionats amb el contingut com amb el desplegament de l'experiència, les professores d'universitat destaquen el paper de la mestra d'escola (entusiasme i saber) per tal que la SPR sigui positiva (es coneix i analitza una bona pràctica, el debat esdevé ric en matisos, s'escolta una veu provinent de la realitat, etc.), una professora d'universitat explicita que caldrà seguir insistint en la necessitat que els estudiants aprenguin a passar d'allò concret a allò general sense convertir en categoria allò que és una decisió contextualitzada, i que difícilment es podria portar a terme l'SPR sense la presència de la mestra de l'escola. I per últim, el professorat coincideix a considerar adient incloure les SPR en la formació inicial de mestres en la mesura que es tracta d'una metodologia que contribueix a crear una "conversa triangular" entre escola, universitat i alumnat, és a dir, que afavoreix l'apropament de l'escola als estudiants en el context universitari, fet que esdevé necessari per avançar cap a la desitjada connexió entre teoria-pràctica.

"Considero que la SPR es pot plantejar com una metodologia d'ensenyament-aprenentatge idònia en el context de la formació de mestres, ja que apropa el món de

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

---

l'escola als alumnes i els permet contrastar diferents punts de vista (el propi, el del professorat universitari i el del mestre) per arribar a un nivell de reflexió més elevat i trobar sentit a la teoria que es transmet a la facultat". (*mestra escola, mòdul Educació Física a Primària, UB*)

En relació amb els *diaris dels estudiants*, i atesa la gran quantitat d'informació, ens centrarem en la categoria de *valoració general de l'experiència*. L'anàlisi dels resultats apunta una satisfacció molt majoritària vers l'experiència de l'SPR, en cap cas es recullen opinions negatives i, entre els qualificatius més recurrents per a descriure l'experiència, els estudiants utilitzen termes com positiva, enriquidora, atractiva, interessant, original, completa i profitosa. L'SPR és valorada en nombroses evidències com:

- (a) una millora en el procés d'ensenyament-aprenentatge que afavoreix que l'estudiant se situï en el centre del seu aprenentatge, oferint alternatives útils orientades a les seves necessitats reals de formació, com a molt imprescindible per adquirir recursos per a la futura tasca professional,
- (b) una eina necessària que complementa i enriqueix els aprenentatges acadèmics,
- (c) una forma de vincular l'escola i la universitat. Les referències a la connexió teoria i pràctica posen de manifest que aquesta ha estat present gràcies a l'ús de diferents estratègies metodològiques; els ha premés apropar-se a un context educatiu i professional real, realitzar aprenentatges significatius i facilitar l'assimilació de coneixement.

"Les sessions d'SPR han ajudat a relacionar la teoria amb la pràctica i em sembla que és una pràctica que s'hauria de portar a terme amb més freqüència en l'àmbit acadèmic ja que proporciona als estudiants la possibilitat de veure l'aplicació immediata dels continguts apresos a classe en un context real. Personalment, he pogut identificar entre els meus coneixements acadèmics previs idees i conceptes útils per a una futura aplicació a la realitat, hi he pogut reconèixer carències (p. ex. l'expressió de metodologies d'actuacions de forma més teòrica), i he pogut superar una petita part d'aquesta carència." (*estudiant mòdul Educació Física a Primària, UB*)

A tall de comentari final, i malgrat molts matisos i consideracions a tenir presents, sembla que l'ús de les SPR pot resultar adequat per tal d'afavorir la connexió teoria-pràctica en la formació inicial del professorat. Les experiències realitzades i analitzades mostren alts nivells de satisfacció per part del professorat i també dels estudiants. A diferència d'altres propostes metodològiques com l'anàlisi de casos, les SPR inclouen en el pla formatiu l'experiència real d'un/a mestre/a que s'integra com a contingut i com a veu experta en la formació dins de les facultats i s'entrellaça amb la veu dels alumnes i del professorat universitari.

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

4.1. FIGURA O IMATGE 1

Taula 1. Fases i instruments, informants de la recerca

Fase	Instrument	Informant
Fase 1 o incorporació de situacions pràctiques reals (SPR) als mòduls de la universitat	Questionari	Estudiants
	Activitats/exercicis per avaluar els coneixements adquirits pels estudiants	
	Diari	Professorat escola
Fase 2 o desenvolupament del Pràcticum i ús de SPR	Diari	Professorat facultat
	Protocol d'anàlisi de documentació de les intervencions de l'estudiant a l'aula de l'escola durant el Pràcticum	Estudiants
	Focus-Grup	
	Diari	Professorat tutor escola
	Registre de tutories	
	Focus-Grup	
	Registre de tutories i reunions de tutors	Professorat tutor facultat

4.2. FIGURA O IMATGE 2

Taula 2. Descripció de les SPR

SPR n.º	Mòdul	Tipus	Nº participants
SPR n.º 2 Curs 2014/2015	Mòdul: Expressió plàstica, musical i corporal (100)		Nº participants: 43
Sessió 1 Facultat	13.04.15	Descripció: Avaluació inicial, presentació del cas, debat general i en petit grup	
Sessió 2 Facultat	20.04.15	Descripció: Debat en petit grup a partir de les aportacions del dia 1 de la sessió i de treball per fora de la Facultat, discussió amb el professorat i ajustament del cas, treball en petit grup	
Sessió 3 Facultat	28.04.15	Descripció: Presentació de conclusions, elaboració individual de la infografia final i questionari dels alumnes	
Sessió 1 Treball guiat fora Facultat		Descripció: Cerca de referents teòrics i preparació per la següent sessió	
Sessió 2 Treball guiat fora Facultat		Descripció: A partir de la sessió 2 Facultat, elaboració de proposta i de suggeriments definitius per abordar la SPR presentada per la mestra	
SPR n.º 3 Curs 2014/2015	Mòdul: Lengües 1 (100)		Nº participants: 43
Sessió 1 Facultat	10.09.15	Descripció: Avaluació inicial, presentació del cas, debat general	
Sessió 2 Facultat	14.09.15	Descripció: Treball a partir de preguntes d'un dossier i lectura d'un article, preparació per debats i suggeriments	
Sessió 3 Facultat	14.09.15	Descripció: El desenvolupament d'aquesta sessió correspon al mateix grup a la SPR d'expressió plàstica, musical i corporal	
Sessió 1 Treball guiat fora Facultat	18.09.15	Descripció: Lectura d'un capítol de llibre i elaboració de suggeriments i idees més definitives per enriquir la proposta presentada per la mestra	
Sessió 2 Treball guiat fora Facultat	18.09.15	Descripció: Presentació de conclusions en petit grup i elaboració de conclusions personals. Elaboració de referent final (presentació final) i questionari dels alumnes	
SPR n.º 4 Curs 2015/2016	Mòdul: Educació Física i Príndre (10)		Nº participants: 37
Activitat 0		Descripció: Questionari d'avaluació inicial	
Sessió 1 Facultat	23.11.15	Descripció: Presentació del cas i dels resultats del questionari inicial; Debat en petit grup i posada en comú	
Sessió 2 Facultat	30.11.15	Descripció: La sessió segueix el mateix desenvolupament que les altres dues SPR	
Sessió 3 Facultat	06.12.15	Descripció: Lectura i anàlisi en relació al cas, elaboració i preparació d'argument més definitius per intervenir en relació al cas	
Sessió 1 Treball guiat fora Facultat		Descripció: Reflexió conjunta dels temes plantejats, elaboració del questionari sobre conforment amb la teoria i questionari final dels alumnes, elaboració de conclusions personals	

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENENTATGE

4.3. FIGURA O IMATGE 3

		Objectius SPR	
ORGANITZACIÓ SPR	Planificació SPR	Coordinació interprofessional en la planificació	
		Reflexions dels professionals durant la planificació	
IMPLEMENTACIÓ SPR	Presentació SPR a l'aula		
		Recursos semàntics	Preparats Altres intervencions
	Estratègies metodològiques	Recursos materials	Material escrit Material audiovisual
		Activitats realitzades	Tipus d'activitats realitzades Proposta alternativa o millora d'activitats
		Tipologia d'agrupacions dels estudiants	
	Aprendentatges	Professora	
		Mostra Estudiants	
	Interacció a l'aula	Connexió P-T	
		Estudiants-estudiants	
		Professora-estudiants	
Mostra-estudiants			
Mostra-professora Professora-alumnes			
Clima d'aula			
	Actitud dels estudiants		
Participació, aportacions i actitud dels estudiants	Participació dels estudiants		
	Dedicació i compliment de les tasques		
Reflexions sobre l'experiència	Sobre el contingut de la SPR		
	Sobre el desenvolupament de la SPR		
	Sobre el rol mestre de l'escola en la SPR		
	Valoració general de l'experiència		
	Estat d'ànim		

4.4. FIGURA O IMATGE 4

VALORACIÓ ESTUDIANTS	Implementació de les SPR	Estructura i metodologies	
		Us de casos pràctics i reals	
		Característiques del cas i temes	
		Rol mestre de l'escola	
		Interacció a l'aula	
	Material utilitzat	Material escrit	
		Material audiovisual	
	Desenvolupament personal i formatiu	Connexió pràctica-teoria	
		Contingut acadèmic	
		Contingut professional	
		Contingut personal	
	Sobre el procés formatiu	Necessitat de formació continuada i autònoma	
		Mancances formatives	
	Estat d'ànim dels estudiants		
	Punts febles i propostes de millora	Continuïtat i expansió de l'experiència	
Altres punts febles i propostes de millora			
Valoració general de l'experiència			

IMPACTES DE LA INNOVACIÓ EN LA DOCÈNCIA I L'APRENTATGE

---

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Flick, U. (2004). *Introducción a la investigación educativa*. Madrid: Morata.
- Gibbs, G. (2012). *El análisis de datos cualitativos en investigación cualitativa*. Madrid: Morata.
- Hsieh, H-F. i Shannon, S. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.
- Kim, H. i Hannafin, M.J. (2008). Situated case-based knowledge: An emerging framework for prospective teacher learning. *Teaching and Teacher Education*, 24, 1837-1845.
- Korthagen, F. (2010). Situated learning theory and the pedagogy of teacher education: Towards an integrative view of teacher behavior and teacher learning. *Teaching and Teacher Education*, 26, 98-106.
- Korthagen, F., Loughran, J. i Russell, T. (2006). Developing fundamental principles for teacher education programs and practices. *Teaching and Teacher Education*, 22, 1020-1041.
- López-Ros, V., Serra, J.M. i Vilà, M. (2015). El uso de "Situaciones Prácticas Reales" en la formación inicial del profesorado. A *Actes del Congrés Internacional Uninvest'15* (pp. 832-836). Girona: ICE Josep Pallach, Universitat de Girona.
- Malm, B. (2009). Towards a new professionalism: enhancing personal and professional development in teacher education. *Journal of Education for Teaching*, 35(1), 77-91.
- Méndez, L. (2012). El conocimiento situado y los sistemas de actividad. Un modelo teórico para repensar el prácticum. *Revista de Educación*, 359, 629-642.
- Piñuel, J.L. (2002). Epistemología, metodología y técnicas del análisis de contenido. *Estudios de Sociolingüística*, 3(1), 1-42.
- Zabalza, M.A. (2004). *Diarios de clase. Un instrumento de investigación y de desarrollo profesional*. Madrid: Narcea.
- Zeichner, K. (2010). Rethinking the connections between campus courses and field experiences in college-and University- based teacher education. *Journal of Teacher Education*, 61(1-2), 89-99.